

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • IANUARIE 2025 • NR.1 (227)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. **Ina Coșeru, deputată PAS: Va fi regretabil dacă noi nu vom înțelege cât de îngustă și scurtă este această fereastră de oportunitate spre UE**
2. **Editorial de Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova: Moldova la răscruce: război hibrid total în 2025 pentru alegerile parlamentare**
3. **Igor Munteanu, președinte CUB: Consolidarea internă înseamnă revizuirea ideilor false despre caracterul exclusiv pe care îl are un singur partid aflat la guvernare**
4. **Analiză de Natalia Stercul, directoare APE: Tendințele anului 2025 și politica externă a Republicii Moldova**

Știri pe scurt:

 Vicepreședintele executiv al Comisiei Europene, Roxana Mînzatu, a declarat într-un interviu pentru Radio Chișinău că instituțiile europene vor oferi Republicii Moldova tot sprijinul posibil. „Este important să ajutăm Republica Moldova să aibă toate beneficiile pe care poate să le aibă ca stat candidat – experți de la nivel european, care să vină să ajute la adaptarea legislației, asocierea la unele programe de finanțare. Eu gestionez Fondul Social European Plus - un fond care sprijină măsurile anti-sărăcie, zona de educație și competențe, zona de inovare socială la care Republica Moldova este asociată pentru a putea beneficia de astfel de resurse”, a spus oficialul UE. Roxana Mînzatu a mai vorbit și despre programul pentru creștere care urmează să fie aprobată în Parlamentul European, legislația care va permite ca Republica Moldova să acceseze o finanțare importantă din partea Comisiei Europene și o prefinanțare la începutul anului viitor de 115 milioane de euro.

 Compania Moldovagaz poartă negocieri cu companiile ungare MOL și MVM pentru posibile achiziții de gaz pentru Transnistria. Informația a apărut în dimineața zilei de 27 ianuarie în publicația rusă Kommersant, care a citat surse. Moldovagaz nu a comentat deocamdată informația. Potrivit surselor publicației ruse, livrările ar putea începe în februarie dacă acorduri în acest sens vor fi încheiate în curând. Deocamdată, ar fi vorba de livrări până la sfârșitul lunii martie – începutul lunii aprilie. Ruta și costul livrării sunt încă neclare. Transnistria are nevoie de aproximativ 3 milioane de metri cubi de gaz pe zi. Companiile ungare nu dispun de volume libere de gaz, acestea vor trebui căutate pe piață la un preț ridicat, a declarat expertul rus Vitalii Ermakov, citat de Kommersant. Administrația nerecunoscută de la Tiraspol a declarat că pe 27 ianuarie Comisia pentru Situații Excepționale ar examina posibilitatea acordării a 3 milioane de metri cubi de gaz pentru regiunea transnistreană.

 Fostul primar al orașului Comrat, Nicolae Dudoglo, a anunțat constituirea unei noi formațiuni politice – Partidul Popular Găgăuz. Partidul va fi condus de Dudoglo, deputat în Aduunarea Populară a Găgăuziei, potrivit portalului Nokta.md. La congresul de constituire a partidului, Dudoglo a declarat că „partidul este creat, în primul rând, pentru ca Găgăuzia să obțină libertate”. De asemenea, el a menționat că autonomia trebuie să scape de influența partidelor „republicane”. Dudoglo este fondatorul mai multor organizații publice din Comrat, printre care Uniunea popular-patriotică „Devlet” și organizația „Yeni Gagauzia” – această organizație s-a alăturat Partidului Democrat în 2013. Din 2014 până în aprilie 2018, Dudoglo a fost deputat în Parlamentul Moldovei din partea PDM. De asemenea, el a ocupat funcția de primar al orașului Comrat de trei ori și a candidat de patru ori la funcția de bașcan al Găgăuziei, dar nu a câștigat niciodată. La alegerile din 2023, el a obținut aproximativ 9% din voturi.

Anul 2025, sub semnul imprevizibilității pentru Republica Moldova

Deputați în plenul Parlamentului. Sursă-foto: Parlamentul Republicii Moldova.

Republica Moldova se va confrunta cu foarte multe provocări în 2025. Totul este pus sub semnul imprevizibilității, deoarece criza energetică creată artificial de Rusia prin intermediul regiunii separatiste transnistrene nu dă semne de rezolvare prea curând.

Autoritățile vor să evite la începutul acestui an o criză socio-economică care poate escalada în probleme politice și de securitate. Rusia a pregătit acest scenariu ce poate crea destabilizare atât pentru Republica Moldova, cât și probleme parțiale

pentru Ucraina. Depinde de abilitatea conducerii de la Chișinău, dar mai ales de partenerii străini de cum vom înțelege și mai ales cum vor ajuta Republica Moldova să poată naviga aceste probleme induse de Rusia.

▶ Pe de altă parte, Rusia înțelege că șantajul energetic și instrumentalizarea acestei arme sunt printre ultimele metode eficiente de presiune pe care le mai are în Republica Moldova și va juca în logica „totul sau nimic”.

Dezideratul politic este ca la alegerile parlamentare din această vară să fie creat cadrul necesar pentru crearea unei alianțe pro-europene la guvernare. Un al doilea mandat pro-european la conducerea țării ar însemna o apropiere mai mare a Republicii Moldova de UE și acțiuni mult mai limitate și de influență ale Rusiei în această țară.

Rusia va face tot ce îi va sta în putere pentru a împiedica Republica Moldova să facă parte din clubul european. Acest lucru depinde de două aspecte extrem de importante: capacitatea de autogestiune și de bună guvernare a Chișinăului, dar și volumul de asistență și angajament politic al Occidentului față de parcursul european al Republicii Moldova.

Evident, în 2025 vom sta cu toții cu ochii pe mișcările și strategia noii administrații de la Casa Albă privind noua ordine mondială. Cu siguranță, atenția este îndreptată spre Ucraina, acolo unde sprijinul SUA pentru armata

ucraineană este vital în războiul dus împotriva Rusiei. De asemenea, acest început de mandat al lui Donald Trump legat de relațiile SUA-UE va produce o serie de efecte încă neanticipabile pentru Bruxelles. Interesul Republicii Moldova este ca fereastra de oportunitate pe care o are acum cu UE să nu fie închisă din varii motive.

Toate aceste provocări sunt extrem de imprevizibile în acest început de an crucial pentru parcursul european al Republicii Moldova și opțiunile sale de viitor ca țară.

Mădălin Necșuțu

Va fi regretabil dacă noi nu vom înțelege cât de îngustă și scurtă este această fereastră de oportunitate spre UE

Deputata Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS), Ina Coșeru, a oferit un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre criza energetică creată deliberat de Rusia în regiunea separatistă transnistreană cu scopul de a destabiliza economic și social Republica Moldova înaintea alegerilor parlamentare din acest an. De asemenea, am vorbit despre cum crizele pot fi transformate în oportunități, despre prioritățile PAS în raport cu alte partide pentru a ține Republica Moldova pe cursul european, dar și despre posibile scenarii de pace în Ucraina. Toate acestea sunt printre cele mai importante provocări de care conducerea Republicii Moldova trebuie să țină cont în 2025, așa că vă invităm să citiți pe larg despre toate aceste aspecte în rândurile ce urmează:

■ **Care sunt cele mai importante provocări în 2025 pentru Republica Moldova și aș dori să începem cu criza energetică și umanitară din regiunea transnistreană, care a fost provocată deliberat de Federația Rusă înaintea alegerilor parlamentare din acest an?**

■ Depinde dacă ne mișcăm mai departe pe calea integrării europene sau situația se va schimba. Dacă lucrurile se vor opri sau se vor tărgăna.

Cetățenii Republicii Moldova aleg integrarea europeană și așteaptă ca țara noastră să fie parte a Uniunii Europene. Această criză umanitară din regiunea transnistreană este foarte periculoasă și Federația Rusă, dorind foarte mult să ne vadă iar în sfera sa de influență, joacă această carte. Deja depinde pe mai departe de cum vom putea noi să trecem peste această criză și dacă vom putea să o privim și ca o oportunitate de reintegrare a țării noastre.

Criză sau oportunitate?

■ **Știm că orice criză aduce și oportunități, dar are capacitatea Republica Moldova să profite cumva de această criză pentru a rezolva acest dosar transnistrean care trenează de peste 30 de ani? Ar putea fi și o nouă criză greu de gestionat pentru PAS, dar și o oportunitate să salveze poate un prim mandat la guvernare marcat de multe crize suprapuse?**

■ E evident că este și o oportunitate, doar că fiecare criză,

așa cum le-am văzut și pe acele din trecut – criza energetică din 2021, războiul din 2022 declanșat de Federația Rusă în Ucraina cu toate consecințele asupra Republicii Moldova – toate acele crize ne-au costat. Am plătit costuri foarte mari. În 2021, când a început criza energetică, care a fost nu doar o criză, ci un instrument de șantaj al Federației Ruse, aplicat nu doar în Republica Moldova, ci pe tot continentul european, acea criză ne-a costat pe noi toți, inclusiv țările din Europa care au resurse financiare mari. Noi trebuia să investim aceste resurse în producere de energie alternativă, în căutarea surselor noi de energie și așa mai departe.

Exact la fel este și această criză transnistreană. Este o oportunitate, dar ea prevede și anumite costuri pe care noi trebuie să le putem plăti pentru a ne mișca rapid spre acest obiectiv – reintegrarea țării. Atunci când vorbim însă de reintegrarea regiunii transnistrene în Republica Moldova, trebuie să ne asumăm toate costurile care reies din acest lucru. Sunt peste 300.000 de cetățeni în stânga Nistrului și ei sunt toți cetățeni ai Republicii Moldova.

Orice plată – salarii, pensii, plăți sociale, compensații – pe care o facem către cetățenii din Republica Moldova, de când s-a început criza energetică, și este vorba de sute de milioane de euro care au fost oferite de partenerii europeni, a fost să plătim compensații și să nu lăsăm cetățenii să plătească acele tarife noi. Pentru că dacă prețurile la resursele energetice au crescut, asta nu înseamnă că

salariile și pensiile s-au dublat sau s-au triplat. Nu a fost posibil să facem acest lucru, pentru că ne-am aflat și ne aflăm în continuare în proximitatea unui război.

Această situație înseamnă că sectorul economic nu poate fi dezvoltat în așa măsură în care am vrea noi să vedem acest lucru. Investitorii nu vin. Investitorilor care sunt în Republica Moldova le este frică pentru viitorul lor. Unii dintre ei pleacă pentru că nimeni nu știe când se va opri războiul. Deși anul 2025, așa cum spune noul președinte al Statelor Unite ale Americii, este anul când dumnealui dorește semnarea unui acord de pace. Și aici, bineînțeles că regiunea transnistreană poate fi o componentă a acelui acord, întrucât așa am dori noi să vedem acest acord.

Dosarul transnistrean, la pachet cu o pace în Ucraina?

■ **Veți încerca să împingeți dosarul transnistrean, în măsura în care va fi posibil, pe agendă viitoarelor negocieri între Ucraina și Rusia pentru pace?**

■ Exact. Vorbim despre regiunea transnistreană, cu acele trupe militare ruse și cu acel arsenal de muniții de la Colbasna care este la granița cu Ucraina. Toate acestea continuă să pericliteze securitatea acestui stat, în cazul în care se semnează acordul de pace dintre Rusia și Ucraina fără să fie luată în considerare și problema transnistreană.

Ori, chiar și în aceste condiții, noi înțelegem că Federația Rusă a

făcut tot posibilul ca să avanseze pe linia de front sudică din Ucraina și să poată să facă acea joncțiune cu regiunea transnistreană, ca să poată să controleze toată partea de sud a Ucrainei. Ucraina este și ea interesată să vadă rezolvarea conflictului transnistrean și instaurarea securității aici, în regiune, ca o garanție suplimentară la ceea ce înseamnă o pace durabilă.

Pentru că chiar dacă Ucraina nu va deveni țară membră a blocului NATO în viitorul apropiat, acele garanții vor permite Ucrainei să păstreze o pace pe o perioadă mai lungă de timp. Ele sunt absolut necesare să fie incluse în acest acord de pace. Ca urmare, regiunea transnistreană este una din aceste garanții.

■ **Cum vedeți acțiunile Rusiei, pe lângă această criză energetică pe care o generează? Vedeți poate și o accelerare a propagandei și a altor elemente de război hibrid cu cât ne apropiem mai mult de data alegerilor parlamentare din acest an?**

■ Da, vom vedea în continuare aceste acțiuni. Propaganda nu s-a oprit. Am văzut-o în toamnă anul trecut, atunci când s-a intensificat la turajii maxime. Propaganda rusă a intoxicat societatea noastră, în special oamenii care sunt vorbitori de limba rusă. Acest lucru îl explic permanent și îl subliniez partenerilor noștri de dezvoltare.

Avem cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în țările

europene de mai bine de 10 ani și înțeleg foarte bine ce înseamnă Uniunea Europeană. Dar avem cetățeni în Republica Moldova care vorbesc limba rusă și la care trebuie să ajungem. Este foarte important să ajungi cu mesaje și în spațiul de propagandă toxică, care, bineînțeles, ruinează orice percepție despre integrarea europeană. Propaganda se bazează și este construită strict pe fricile oamenilor.

Propaganda susține că integrarea europeană ar însemna război pentru noi, sau vom îngheța și nu vom mai avea ce mânca și așa mai departe. Deci este important să comunicăm cu acești oameni care sunt victimele propagandei ruse și este important să comunicăm în acele limbi care sunt vorbite în Republica Moldova.

Dialog mai eficient și mesaje mai precise către populație

■ **Vă propuneți să mergeți mai mult la firul ierbii, să faceți mai multă campanie door-to-door, să vorbiți mai mult cu oamenii ca până acum?**

■ Am făcut acest lucru de fiecare dată, la fiecare tip de alegeri. În 2016, am lucrat cu oamenii de la firul ierbii. Important este, așa cum am spus, să vorbim în limba română și în limba rusă, ca să nu avem o tabără tot mai mare și mai mare de oameni care nu înțeleg ce se întâmplă – oameni care nu înțeleg ce reforme se implementează în țară, care nu înțeleg ce înseamnă criza energetică și o percep altfel,

adică conform narațiunilor false ale propagandei.

Așadar, este important să comunicăm, să învățăm din acea lecție pe care ne-a dat-o campania electorală prezidențială de anul trecut cu acele 10% de voturi cumpărate. Trebuie să nu mai admitem acest lucru în campania de anul acesta pentru alegerile parlamentare.

Este bine să comunicăm cu toate partidele pro-europene ca să avem un mesaj comun, pentru că de fiecare dată am văzut dezbinare, iar acum acest lucru cred că va fi taxat de populație.

Negocieri și scenarii pentru posibile alianțe pro-europene

■ **Este foarte greu de crezut că PAS va mai putea obține atâtea voturi încât să guverneze de unul singur, ca în prezent. Aveți în prezent o strategie de a discuta eventuale coaliții de guvernare cu diverse partide politice pro-europene? Începeți de acum astfel de discuții sau este prea devreme și așteptați rezultatele alegerilor parlamentare?**

■ Începem să discutăm cu mai multe partide pro-europene și să găsim acea formulă, acel format prin care să putem să ne consolidăm, fie într-un bloc sau să mergem pe o listă comună. Nu contează cum va arăta consolidarea forțelor pro-europene.

Dacă lucrul acesta nu se va produce, eu cred că partidele pro-

europene vor avea mai mult de pierdut decât de câștigat, dar noi trebuie să facem tot posibilul ca să putem să securizăm în continuare parcursul european.

Asta așteaptă întreaga Europa, care ne-a deschis atât de multe uși, într-un timp atât de restrâns, într-un timp record, poate pe alocuri cu reformele care au început, dar care încă nu au dat roade. Așadar, acum este momentul ca să livrăm și noi rezultate. Toată lumea așteaptă ca noi să securizăm parcursul european. Asta trebuie să facem.

Planurile ambițioase în relația cu Bruxellesul

■ **Ultima noastră întrebare este despre integrare europeană și reforme. Vă propuneți ca în aceste circa șase luni de mandat să accelerați aceste procese? Unde ne aflăm acum în această privință?**

Noi ne-am pregătit pe partea de screening bilateral să solicităm deschiderea negocierilor pe câteva capitole din primul cluster ce ține de aspectele fundamentale și acquis-ul comunitar. Mai exact, pe partea ce ține de instituții democratice, sectorul justiției și administrația publică, pentru că aici am vrea să ne pregătim foarte bine și rapid, cu tot sprijinul din partea partenerilor europeni. Așa putem să ne pregătim pentru următoarele alegeri, dar cu reformele pornite pe instituțiile democratice, pentru că instituțiile democratice și acest capitol din aspectele fundamentale ține de sistemul electoral, de mass-media și libera exprimare. Aici vrem să avem mai multe lecții învățate și să putem să le aplicăm.

Totodată, sectorul justiției este un capitol, așa cum spun europenii, cu care se deschid și se închid negocierile de aderare. Reforma justiției nu se întâmplă peste noapte. Este și exemplul țărilor din Balcani care demonstrează acest lucru. Dar, bineînțeles, nu vreau cineva să o înțeleagă ca pe o scuză.

Este nevoie să ne mișcăm repede și să învățăm din ceea ce este, din exemplul Balcanilor, și să preluăm cele mai bune practici. Acum în prima jumătate a anului, Polonia va deține președinția Consiliului European și vom solicita deschiderea negocierilor de aderare pe aceste capitole. Sper ca în primăvară chiar să putem să ne mișcăm pentru că deja am finalizat procesul de screening bilateral.

Avem și poziția partenerilor europeni pe aceste capitole. Vom avea și mesaje de comunicat cetățenilor Republicii Moldova în campania electorală parlamentară, în cazul în care iarăși reușim pe această dimensiune. Pentru că asta am comunicat populației în 2024 și atunci când a fost organizat referendumul pe integrare europeană, că lucrurile s-au produs foarte repede și europenii ne-au ajutat.

Statele UE s-au organizat foarte repede și au aprobat statutul de țară candidat în 2022. Ca urmare, am lucrat la acea listă de condiționalități, după care în octombrie 2023 a fost emis raportul, iar în decembrie 2023 au fost aprobate negocierile. Apoi am solicitat ca și conferința

interguvernamentală să fie organizată în prima jumătate a anului 2024. Inclusiv acest lucru s-a întâmplat chiar dacă nimeni nu credea că vom reuși. Dar s-a reușit. Așadar, dacă în continuare vom ține această viteză foarte mare pe partea de integrare europeană, atunci vom avea și anumite mesaje în campania electorală.

Deschiderea europenilor este incredibilă, este una maximă. Toate țările pe care le vizitez personal, vizitând parlamentele din țările Uniunii Europene cu colegii mei, toată lumea ne întreabă: cu ce să vă ajutăm? Ne spun: suntem aici cu resurse financiare, cu memorie instituțională, cu toate exemplele, trebuie doar să ne spuneți de ce aveți nevoie, faceți lista necesităților.

Acum de la noi se așteaptă un singur lucru – să câștigăm alegerile, să ne unim toate forțele europene și să mergem mai departe ca să putem îndeplini și acea promisiune și acel obiectiv pe care ni l-am propus și anume ca Republica Moldova să devină țară membră a Uniunii Europene în 2030.

Poate se întâmplă un pic târziu acest lucru, dar fereastra de oportunitate este deschisă acum. Astfel de momente nu se ivesc foarte des în istorie și trebuie să profităm la maxim. Va fi regretabil dacă noi nu vom înțelege cât de îngustă și scurtă este această fereastră de oportunitate pentru aderarea Republicii Moldova la UE.

■ **Vă mulțumim!**

Editorial

Moldova la răscruce: război hibrid total în 2025 pentru alegerile parlamentare

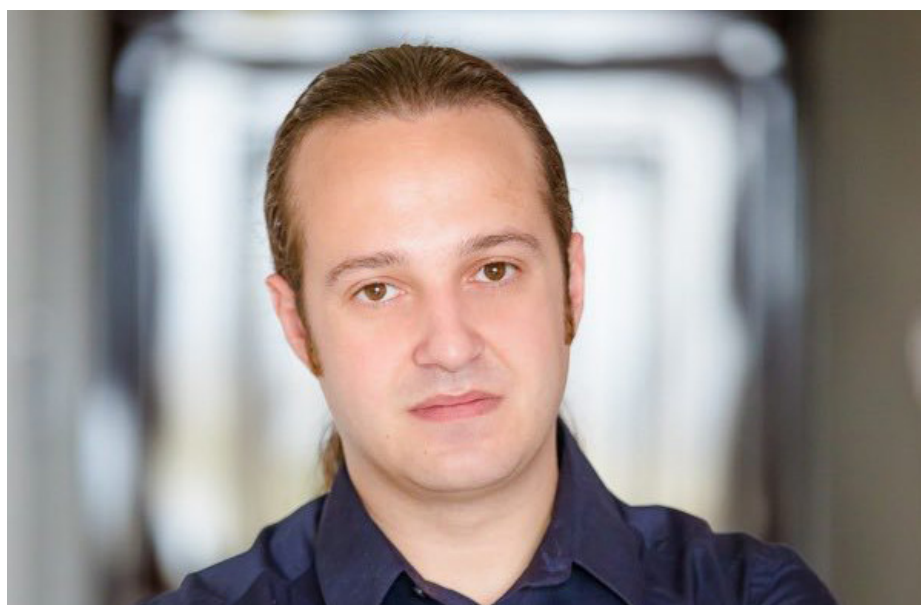
Editorial de Mădălin Necșuțu,
jurnalist TVR Moldova
și Balkan Insight

Republica Moldova se află în fața unui an crucial pentru existența sa de după desprinderea de Uniunea Sovietică. Prioritatea zero în 2025 pentru Moldova va fi menținerea cursului european pentru încă un ciclu electoral după alegerile parlamentare programate cel mai probabil în toamna acestui an.

Alegerile prezidențiale și referendumul pentru integrarea europeană au arătat o polarizare foarte mare în societate și o adeziune la limită – de 59,45 la sută – a populației pentru ideea de integrare europeană.

Acest lucru nu este cauzat de faptul că proiectul european nu este foarte atractiv pentru cetățeni, ci mai degrabă lipsa de încredere în UE este cauzată de războiul hibrid intens al Moscovei de a curma parcursul european al Republicii Moldova. Totul printr-o propagandă intensă în online și rețele de socializare și prin crearea unei mașinării de vot contra plată prin intermediul oligarhului fugar Ilan Șor.

Anchetarea și pedepsirea coordonatorilor caracatiței lui Ilan

Șor trebuie să fie o prioritate imediată pentru organele de anchetă. Este foarte probabil ca și în alegerile parlamentare din 2025, Moscova și acoliții săi să încerce repetarea schemei în lipsa unor condamnări disuasive ferme pentru cei implicați în fraudarea alegerilor.

Sabotarea coagulării forțelor pro-europene

Tentativa de fraudă se va intensifica probabil și mai tare, deoarece miza insuccesului creării unei coaliții pro-europene este esențială pentru Moscova. Un al doilea ciclu parlamentar pro-european

ar însemna definitivarea unor reforme structurale esențiale pentru europeanizarea Moldovei, în special în zona justiției și a statului de drept.

Cel mai probabil, Moscova își va intensifica acțiunile prin pârghiile clasice – acea „coloană a cincea” reprezentată de politicieni și partidele pro-Kremlin, Mitropolia Moldovei care nu este decât o extensie a Patriarhiei Moscovei față de care se subordonează, precum și cetățenii rusofoni din regiunea găgăuză și transnistreană pe care îi ține ostaticii unui *Russkii Mir* lipsit de perspective.

Tocmai de aceea este nevoie ca

forțele pro-europene să se așeze încă de pe acum la masa tratatelor, în cel de-al doisprezecelea ceas. Partidul de guvernare trebuie să iasă din paradigma și zona de confort a partidului unic de guvernare, iar celelalte forțe politice pro-europene să lase la o parte resentimente, fie ele justificate sau nu.

Moldova își propune ca obiectiv de țară aderarea la UE până în 2030. Tocmai de aceea este vital ca forțele pro-europene să înceapă încă de pe acum anumite discuții pentru formarea unei coaliții și nu doar după aflarea rezultatelor alegerilor parlamentare.

Criză sau oportunitate?

Cu toate acestea, Moldova va trebui să-și concentreze atenția și asupra rezolvării dosarului transnistrean, fie prin reintegrarea regiunii ce se află din 1992 sub controlul de facto al Rusiei, fie prin integrarea în UE cu această enclavă separatistă pe modelul Ciprului.

Aceasta poate reprezenta cea mai mare amenințare în 2025, dar totodată și cea mai mare oportunitate pentru Moldova de a rezolva acest conflict înghețat de mai bine de trei decenii de pe teritoriul său. În prezent, Rusia încearcă un șantaj energetic la adresa Chișinăului prin refuzul de a mai susține cu gaz gratis, așa cum a făcut-o în ultimele decenii, regiunea separatistă transnistreană. Cu alte cuvinte, Rusia își condamnă la frig cei circa 220.000 de cetățeni pe care îi are

în Transnistria, pentru a crea o criză umanitară pentru Moldova înaintea alegerilor parlamentare.

Prin refuzul de a mai livra gaze în Transnistria, Moldova, care achiziționa circa 80 la sută din energia electrică consumată de la centrala termoelectrică Moldgres din Transnistria, este acum nevoită să cumpere electricitate mai scumpă de pe piața liberă.

Gazprom încălcă deliberat contractul de furnizare de gaze în Moldova valabil până în 2026. Moscova refuză să livreze gaz, deși poate să o facă prin gazoductul transbalcanic prin Turcia - Bulgaria - România.

Chiar dacă România a sărit în ajutor și a plafonat prețul livrărilor de energie electrică la un preț chiar mai mic decât pentru consumatorii din România, acesta nu se compară cu cel care îl plătea anterior Moldova pentru livrările de electricitate de la Moldgres. Acest lucru antrenează inevitabil facturi mărite, scumpiri în lanț și un nivel de trai mai scăzut, ceea ce creează nemulțumire și anxietate în rândul cetățenilor Moldovei.

În paralel, Moscova și Tiraspolul au împins narațiuni false potrivit cărora această criză s-ar datora guvernării pro-europene de la Chișinău. Prima se referă la faptul că autoritățile de la Chișinău nu ar fi fost capabile să negocieze și să preseze Kievul pentru a permite în continuare, din 2025, tranzitul gazului rusesc spre Europa. A doua narațiune falsă se referă la faptul că Moldova are o

pretinsă datorie de 709 milioane de dolari către Gazprom pe care nu a achitat-o. Un audit internațional independent din octombrie 2023 a stabilit însă că există o datorie de numai opt milioane de dolari americani a Moldovei către Gazprom, pe care Chișinăul de altfel a dorit să o achite, dar s-a lovit de refuzul gigantului energetic rusesc.

Stoparea gazelor gratuite date de Rusia regiunii transnistrene ar echivala cu colapsul economic al regiunii care este doar o chestiune de câteva luni. Acest lucru ar însemna o reintegrare bruscă a regiunii. Experții estimează că reintegrarea regiunii separatiste ar însemna un efort de circa 500 de milioane de euro anual numai în primii trei ani.

Conform cifrelor autorităților de la Chișinău, în regiune s-ar afla 148.000 de pensionari și circa 62.000 de șomeri dintr-o populație de circa 350.000 de oameni. Includerea lor bruscă în sistemul de pensii și ajutoare sociale al Moldovei ar angrena grave dificultăți pentru Moldova, care nu ar putea face față acestei poveri fără ajutorul partenerilor externi.

Pe lângă problemele economice și sociale cauzate de reintegrare bruscă cauzată de manevra Rusiei împotriva Chișinăului, Republica Moldova ar primi și o infuzie importantă de votanți pro-ruși care pot schimba echilibrul sensibil și înclina balanța politică în favoarea forțelor pro-ruse. În acest scenariu, Rusia își va atinge obiectivul politic

și strategic de a deraia Moldova de pe axul european.

Incertitudinea rezultatului războiului din Ucraina

Nu în ultimul rând, situația Moldovei în 2025 depinde și de rezultatele războiului de pe frontul ucrainean. Ucraina acționează în continuare ca un scut pentru apărarea Moldovei, în special în regiunea de sud-vest a Odesei care împiedică o eventuală joncțiune a trupelor ruse care invadează Ucraina cu cele din regiunea separatistă transnistreană, acesta fiind planul inițial al forțelor ruse.

Kievul este interesat de menținerea unei guvernări pro-europene la Chișinău pentru a nu-și crea probleme suplimentare în spatele frontului. La fel, regiunea transnistreană este o amenințare constantă care nu permite Kievului să-și mobilizeze toate trupele pe frontul de Est în lupta împotriva Rusiei.

De altfel, Strategia națională de apărare a Moldova pentru anii 2024-2034, aprobată de Parlament pe 27 decembrie, identifică o serie de riscuri și amenințări la adresa apărării naționale, cum ar fi

stabilirea de către Federația Rusă a unui coridor militar terestru până la hotarele Moldovei. În premiera pentru Moldova, Rusia este definită expres ca principala amenințare la adresa securitatea țării.

De asemenea, documentul strategic relevă amenințarea desfășurării unor acțiuni hibride împotriva Moldovei, staționarea ilegală a forțelor militare ale Rusiei pe teritoriul țării noastre, dar și formațiunile armate ale regimului neconstituțional din regiunea transnistreană.

De rezultatul războiului din Ucraina depinde foarte mult și stabilitatea și securitatea Moldovei care ar putea fi victima agresiunii rusești. Moldova nu face parte din niciun bloc militar și are o înzestrare militară precară care nu îi permite un nivel decent de disuasiune sau apărare. Cu toate acestea, Moldova a investit semnificativ în apărarea sa și a mărit bugetul de apărare până la 100 de milioane de euro anual, cu mult față de alocările din anii anteriori. De asemenea, prezența ilegală a circa 1,600 de militari ruși pe teritoriul său în regiunea separatistă transnistreană nu poate reprezenta decât o sursă de insecuritate pentru Moldova.

În Transnistria toate instituțiile sunt militarizate, iar comanda lor este asigurată de ofițeri loiali Moscovei. Aceste trupe paramilitare se ridică la circa 15.000 de oameni care știu să mânăiască armele și care au mentalitate pro-Moscova. Interesul Rusiei este de a zădărnici orice impuls al Chișinăului de apropiere de NATO și UE pe partea de securitate și apărare. Neutralitatea va fi folosită în continuare de forțele politice pro-ruse drept pretext pentru a opri orice demers de modernizare semnificativă a capacităților de apărare ale Chișinăului.

Toate aceste elemente fac din Republica Moldova un mix de insecuritate, imprevizibilitate ce poate degenera și escalada actuala brumă de liniște într-un uragan al cărui efect devastator nu poate fi anticipat. Rusia forțează și joacă totul pe cartea destabilizărilor din interiorul Republicii Moldova. Chișinăul și partenerii trebuie să manifeste în 2025 mai multă reziliență decât în anii precedenți și să permită Moscovei să-și pună în aplicare planul cu orice preț. Depinde și de cetățenii Republicii Moldova dacă se vor lasă manipulați sau vor avea puterea mentală să iasă din mrejele războiului hibrid manipulativ dus de Moscova, dacă pot să gândească și să se manifeste european sau nu.

Consolidarea internă înseamnă revizuirea ideilor false despre caracterul exclusiv pe care îl are un singur partid aflat la guvernare

Liderul Partidului Coaliția pentru Unitate și Bunăstare, Igor Munteanu, a acordat un interviu buletinului de politică externă FES/APE în care am discutat despre principalele provocări pe care Republica Moldova le va avea de înfruntat în acest an. Am vorbit despre criza energetică din regiunea transnistreană provocată de ambițiile Rusiei de a destabiliza Republica Moldova și pârghiile de presiune pe care Moscova le mai exercită asupra Chișinăului. Am discutat despre războiul din proximitate generat de Rusia în Ucraina și impactul lui asupra Republicii Moldova. Nu în ultimul rând, am vorbit despre cât este de vitală o coagulare a tuturor forțelor pro-europene în perspectiva alegerilor din acest an pentru a face față amenințărilor în crescendo ale Kremlinului asupra Republicii, dar și in extenso asupra întregii Europe. Vă invităm să citiți interviul integral cu Igor Munteanu, liderul CUB și fost ambasador al Republicii Moldova în SUA.

■ Care sunt principalele provocări pentru Republica Moldova în anul 2025? Aș vrea să începem chiar de la această criză energetică pe care Rusia o provoacă în Republica Moldova și să ne spuneti, vă rog, ce impact are ea și cum poate evolua?

■ Criza energetică trebuie văzută într-un context mai larg în care Europa de Est este o țintă a Federației Ruse într-un război pe care l-a declarat în 2014-2015, atunci când s-au opus categoric

includerii statelor din Parteneriatul Estic într-un Acord de asociere cu Uniunea Europeană. De atunci a mizat și a crescut permanent mizele pe mai multe planuri. Așadar, criza energetică face parte dintr-o strategie pe termen lung, în care, în primul rând, Federația Rusă a încercat să obțină capitularea Uniunii Europene.

Pentru că atunci când depinzi într-o proporție de 35% din piața ta energetică de hidrocarburile și gazul importat din Rusia, principalitatea ta este

diminuată de interesul economic. Deci, loviturile s-au dat în raport cu relația transatlantică și în raport cu statele mici care se simțeau vulnerabile.

Dar să revenim la actualitatea de astăzi. Federația Rusă consideră instrumentele pe care le are la dispoziție – energie și intimidarea și frica de prețuri înalte – pe capitularea guvernelor. Dacă populațiile statelor noastre ar fi mai prospere, intimidările rusești nu ar funcționa, deoarece ne-am adapta complet la piața europeană, la prețuri, la tarife, la bunăstarea populației.

În acest caz, Federația Rusă nu ar avea cum să-și impună punctul de vedere. Dar atâta timp cât Republica Moldova a rămas dependentă și ancorată la o rețea moștenită din regimul sovietic, de furnizarea curentului electric, de menținerea prețurilor prin politici de subsidiere, la nivelul unei populații sărace, Federația Rusă a considerat că este îndreptățită să intervină cu campanii agresive și de propagandă.

Ucraina s-a decuplat în mod natural ca urmare a faptului că se apăra de intervenția militară străină. În schimb, Republica Moldova nu s-a decuplat imediat, chiar și după anul 2022, considerând eronat că Federația Rusă nu va avea o politică de deconectare a enclavei sale separatiste [regiunea transnistreană] foarte vulnerabile, dar patronate financiar și energetic de Federația Rusă.

Chișinăul a menținut până în ultima clipă o teză eronată, potrivit căreia noi suntem în siguranță și că Federația Rusă nu va înceta să furnizeze gaze naturale

chiar pe degeaba regiunii separatiste transnistrene, din care vom primi curentul electric de care avem nevoie.

Acest punct de vedere a fost un punct eronat și a accentuat, oricum, iluzionarea actualului guvern Recean în contextul în care Federația Rusă vede în jurul său doar victime sau doar adversari.

Independența energetică ca „prioritate zero”

■ Unde se plasează, în acest context, Republica Moldova din perspectiva Rusiei?

■ Noi, cu siguranță, nu putem fi un adversar Federației Ruse, dar suntem cu siguranță o victimă. Și escaladarea situației sau aceste crize a demonstrat în primul rând că Federația Rusă nu pune niciun preț pe atașamentul la Russkii Mir al populației din stânga Nistrului. În al doilea rând, că pentru Federația Rusă contează mai întâi de toate doborârea guvernului de la Chișinău și mai apoi menținerea unei politici de patronaj în raport cu clientela sa regională. Și în aceste condiții, sigur că singura opțiune pe care o are în acest moment guvernul este să nu se iluzioneze, să accelereze din toate puterile lucrările de conectare la liniile de înaltă tensiune cu România și UE, încât și gazele naturale și cloridul electric să nu depindă de Moldgres-ul din Transnistria sau de actori externe.

În al doilea rând, poate chiar mai important, este că criza energetică este doar o componentă a vulnerabilităților economice ale Republicii Moldova. Pentru că degeaba faci conexiunea dacă populația nu va fi capabilă să plătească acele tarife.

Adaptarea populației la tarifele din România și la piața europeană este o condiție obligatorie. Este la fel de important ca și implementarea acquis-

ul comunitar. Iar pentru asta trebuie să investești puternic în relansarea economică, în atragerea de investiții și creșterea bunăstării populației

Chiar dacă unor ar putea să le pară un fel de vis roz, aceasta este singura cale de decuplare de influența nocivă a Federației Ruse – creșterea veniturilor populației, sporirea rezilienței economice și capacitatea populației de a suporta orice fel de șocuri furnizate cu dărnicie din partea metropolei imperialiste.

Tranzacționalismul și efectele sale

■ O altă provocare pe care o vedem noi extrem de importantă este războiul dus de Rusia în Ucraina și impactul său asupra Republicii Moldova. La ce să ne așteptăm din această perspectivă în 2025 pentru Republica Moldova?

■ Aparent, obiectivele formulate de noul președinte american Donald Trump, anume că în 24 de ore va încheia războiul, nu a trezit decât hilaritate. Pentru că acest război nu poate fi încheiat printr-o înțelegere făcută fără efort geopolitic substanțial.

Și cred că, după transmiterea obligației de a stabili condițiile necesare asupra unui „big deal” [înțelegere importantă între Rusia și SUA] generalul Keith Kellogg [reprezentant special pentru conflictul Ucraina și Rusia], trebuie să ne așteptăm ca aceste două părți să înceapă a negocia – America și Rusia.

Totodată, acest război nu se va încheia dacă interesele Ucrainei vor fi puternic afectate și Ucraina nu va primi niciun fel de asigurări ori garanții asupra viitorului său. Asta înseamnă că un „big deal”, ca la Ialta sau München, nu va rezolva problema peste capul ucrainenilor. Și asta este o chestiune principală.

În căutarea unor garanții solide de securitate

■ Cât de afectată este Republica Moldova de aceste înțelegeri ce pot surveni și ce poate face Chișinăul în această privință?

■ Republica Moldova se află în același context de insecuritate și de atacuri convenționale și hibrid ca și Georgia, de exemplu, și se ferește cu multă grijă. Așa am văzut în ultimii ani de la guvernarea PAS, să nu provoace, deși acest lucru este aproape imposibil de evitat. Și Republica Moldova trebuie să caute alte garanții de securitate viabile, solide, care să garanteze cetățenilor săi că în eventualitatea unui păci șubrede, Federația Rusia nu se va simți îndreptățită să ajungă la Chișinău și să instaleze propriile sale guverne marionetă. Iar acest lucru, iarăși, ține nu doar de cadourile pe care putem să le primim sau putem să nu le primim, ci de câteva lucruri importante.

De un plan B – asta înseamnă un plan care este împărțit și asumat de către Republica Moldova, România, Polonia – de apărare a frontierelor noastre și a populației, în primul rând. Și, doi, sigur că este nevoie de mai multă coeziune internă, pentru ca aceste planuri să nu fie reverberate doar către formațiunea aflată la guvernare, dar și către cea mai mare parte a populației.

Trebuie să existe consensul majorității populației asupra dorinței noastre. Să existe consens asupra dorinței noastre de a fi protejați și nu să încurajăm venirea peste noi a unei intervenții militare.

Și asta solicită din partea Guvernului și alte abordări decât le-a manifestat acesta în ultimii patru ani, din punctul meu de vedere. Sigur că pe lângă eforturile pe care le fac Statele Unite pentru ca să aducă Rusia la masa

de negocieri într-o formulă care să accepte conservarea statalității Ucrainei și conservarea unor mari părți din teritoriul care îi aparține statului ucrainean, din această ecuație până la moment lipsesc europeni. Și acest lucru este foarte regretabil.

Pentru că pe de-o parte, asta semnalizează încă o dată Federația Rusă că Bruxellesul nu contează, precum nu contează nici vocile comunității europene, contează doar o pace în doi într-un duet între americani și ruși.

Sporirea rolului UE pe scena internațională prin revitalizarea complexului industrial militar

■ **Ce este de făcut într-un asemenea context? Care ar putea fi soluțiile pentru UE?**

■ Și asta, într-un fel, neglijează importanța și valoarea strategică a Uniunii Europene, într-un cadru mai larg. Va trebui ca liderii europeni, pornind de la secretarul general NATO, Mark Rutte, până la statele cele mai influente din Europa Centrală și din Europa Occidentală, să găsească soluții de a fi relevanți.

Iar asta înseamnă repornirea complexului militar-industrial, atașarea la bugetele militare care cu siguranță vor crește, a identității europene și pregătirea de planuri de contingență, atât militare cât și economice.

Faptul că, de exemplu, din ianuarie, importurile de gaze naturale din Federația Rusă au crescut de 12 ori, vorbește despre faptul că economiile europene în continuare nu s-au adaptat la această confruntare cu vecinul și adversarul din Est. Și această vulnerabilitate nu știu dacă va fi compensată imediat cu furnizările de gaze lichefiate din SUA. Deși asta ar fi

o soluție, dar depinde și de prețuri și depinde de respectul pe care SUA îl va manifesta de acum înainte în raport cu identitatea europeană.

Deci a fi european înseamnă să fii slab sau vulnerabil și asta este o chestiune principală sau strategică pe agenda tuturor statelor care fac parte din spațiul european, după cortină sau în interiorul clubului.

Compromisuri și unitate în perspectiva alegerilor parlamentare

■ **Cât de important este ca forțele pro-europene să facă front comun în acest moment crucial pentru viitorul Republicii Moldova în care ne pregătim de alegeri parlamentare și câtă disponibilitate vedeți din partea tuturor forțelor pro-europene de pe eșichierul politic din Republica Moldova de a face compromisuri pentru o viitoare alianță în vederea stabilirii din nou a unei coaliții de guvernare pro-europene pentru următorii patru ani?**

■ În primul rând, dacă vorbim de compromisuri, ele sunt așteptate din partea actorului cel mai puternic, formal, nominal și în general, adică cel puternic care este azi la guvernare. Compromisuri din partea actorilor care nu sunt reprezentați în actualul parlament este o iluzie sau este o naivitate.

În al doilea rând, elementul central al unui „Pact Snagov” este capacitatea noastră de a înțelege necesitatea unui concert al vocilor și al argumentelor pentru transformarea Republicii Moldova, nu un monopol asupra puterii și o respingere a oricăror opinii critice.

Din acest punct de vedere, consolidarea internă înseamnă în primul rând revizuirea ideilor false despre unicitatea sau caracterul exclusiv sau privilegiu

exclusiv pe care îl are un singur partid aflat la guvernare asupra tuturor pârgurilor puterii și asupra adevărului istoric. Din acest punct de vedere, anul 2025 va fi o șansă pentru regândirea felului în care actorii pro-europeni își vor construi planurile sau proiecțiile pentru viitor, dar va fi și o testare a maturității celor aflați la guvernare.

Dacă vor dori să păstreze puterea fără ca să cedeze nimic din această putere sau fără ca să înțeleagă că greșelile din trecut au condus la situația foarte precară a guvernării. Și nu doar din cauza războiului sau din cauza rușilor sau din cauza războaielor hibride, ci, în primul rând, din cauza competenței limitate pe domeniile strategice, creștere economică, funcționarea instituțiilor democratice, reformele cheie, care au fost promise și nelivariate și politici de incluziune. Și mă refer aici nu doar la incluziunea minorităților sau la incluziunea unor grupuri vulnerabile, ci, în primul rând, la incluziunea punctelor de vedere care trebuie să fie complementare într-un efort care sub nicio formă nu poate aparține unei singure forțe politice.

În această dimensiune de consolidare, cum spuneți dumneavoastră, un rol important îl vor juca și guvernele prietene din vecinătatea apropiată sau din Europa Occidentală. Pentru că situația de criză care se menține și se acutizează în acest moment este și rezultatul miopiei manifestate de-a lungul anilor și a monopolului asupra puterii politice pe care au tolerat-o din partea Partidului Acțiune și Solidaritate.

Pentru ca să fim obiectiv conectați la adevăr trebuie să înțelegem și alte dimensiuni care uneori poate nu sunt favorabile, sau nu sunt favorabile și plăcute, dar ele sunt extrem de necesare pentru ca să înțelegem cum ieșim din această criză sistemică în care ne găsim la începutul anului 2025.

■ **Vă mulțumim!**

Tendențele anului 2025 și politica externă a Republicii Moldova

*Analiză de Natalia Stercul,
directoarea Asociației pentru
Politică Externă (APE)*

Anul 2025 aduce schimbări radicale pentru întreaga comunitate internațională și promite să fie extrem de provocator. Analistii, experții, reprezentanții mediului academic și politicienii continuă să reflecteze asupra a ceea ce ne așteaptă și a ceea ce trebuie realizat. Schimbările de la Casa Albă, menținerea pozițiilor de lider ale Uniunii Europene, războiul Rusiei împotriva Ucrainei și atenția sporită asupra Orientului Mijlociu sunt principalele subiecte de dezbatere. Pentru Republica Moldova, direcția prioritară a politicii externe va rămâne progresul în negocierile de aderare la UE, care trebuie atins în condițiile crizei energetice și ale tensiunilor economice în creștere, în contextul alegerilor parlamentare care urmează.

Ne așteaptă și evenimente plăcute, legate de o serie de aniversări care demonstrează clar progresul și realizările comunității europene. Se împlinesc 75 de ani de la adoptarea Declarației Schuman, 30 de ani de când Austria, Finlanda și Suedia au devenit membre ale UE și 40 de ani de la înființarea spațiului Schengen, unde libertatea de circulație este regula de aur. Începând cu 1 ianuarie 2025, România și Bulgaria devin parte integrantă a acestui spațiu, ceea ce va aduce, fără îndoială, o serie de beneficii cetățenilor Republicii Moldova, precum sporirea mobilității, simplificarea deplasărilor, a călătoriilor și a turismului, dar și susținerea parcursului european al țării. Având în vedere aceste evenimente diverse, să analizăm care vor fi principalele tendințe ce vor

defini lumea în anul 2025 și la ce să se aștepte Republica Moldova.

Ce schimbări aduce „Epoca de Aur a Americii” lumii?

Unul dintre cele mai remarcabile evenimente internaționale ale noului an 2025 a fost inaugurarea lui Donald Trump, care a preluat oficial, pe 20 ianuarie 2025, funcția de Președinte al SUA. Schimbările de la Casa Albă, asociate cu venirea la putere a lui Trump, vor transforma semnificativ agenda de politică externă nu doar a Statelor Unite, ci și a altor actori globali, precum UE, China și Rusia. Fraza discursului său inaugural: „[Epoca de Aur a Americii începe chiar acum](#)” este intens promovată de presa internațională, alături de declarația sa privind oprirea războiului din Ucraina. Fără îndoială, angajamentul noului președinte american de a pune capăt războiului, care durează deja de trei ani lungi, va fi susținut

de acțiuni concrete. Trump a anunțat deja că intenționează să se întâlnească cu președintele rus, afirmând: „El trebuie să încheie un acord. Cred că își distruge Rusia, refuzând să facă o înțelegere.” Cu toate acestea, va reuși acest lucru să aducă sfârșitul războiului din Ucraina? Va duce la un consens între Rusia și Ucraina pentru a opri ostilitățile în acest an? Vor putea partenerii occidentali să ofere garanții de securitate esențiale pentru viitorul Ucrainei? Va fi instaurată pacea sau va fi doar un armistițiu temporar? Aceste întrebări rămân încă fără răspuns. Este însă evident că, în contextul tensiunilor regionale crescânde, securitatea și reziliența vor rămâne subiecte centrale pentru Republica Moldova și alte țări din regiune în acest an.

Creșterea cheltuielilor pentru apărare în țările NATO

În acest context, trebuie analizate schimbările în domeniul securității

internaționale, inclusiv creșterea cheltuielilor pentru apărare ale țărilor NATO de la 2% la 5% din PIB – o solicitare pe care Trump intenționează să o adreseze statelor membre NATO. Este probabil ca această propunere să fie clarificată în cadrul Summitului NATO, programat pentru iunie 2025, care va avea loc la Haga, Olanda. Adoptarea unei astfel de decizii va necesita acordul tuturor celor 32 de state membre.

Reamintim că țările europene și-au majorat bugetele pentru apărare după invazia Rusiei în Ucraina în 2022, iar mulți lideri au declarat că această creștere trebuie să continue pentru a face față amenințării militare tot mai mari din partea Moscovei. Totuși, nu toate statele europene sunt de acord cu majorarea cheltuielilor pentru apărare. Spre exemplu, Germania, deși nominal este lider european al cheltuielilor, cu aproape 98 de miliarde de dolari investiți în 2024 pentru consolidarea capacităților de apărare, această sumă reprezintă 2,12% din PIB, mai puțin decât cheltuiile multe alte state membre NATO raportat la PIB. Eforturile de a crește această sumă au generat controverse și au dus la căderea guvernului Germaniei în decembrie 2024. Un alt exemplu este Franța. Instabilitatea politică a perturbat planurile de creștere a cheltuielilor pentru apărare pe termen scurt. Președintele Emmanuel Macron a pierdut majoritatea parlamentară în urma alegerilor anticipate din vară, ceea ce a făcut imposibilă aprobarea bugetului pentru 2025. Cheltuielile Franței pentru apărare rămân la nivelul anului 2024, ceea ce face imposibilă creșterea planificată cu 3 miliarde de dolari. Principalele partide parlamentare din Franța au alte priorități bugetare, precum creșterea cheltuielilor sociale și reducerea taxelor. Astfel, sprijinul militar pentru Ucraina la nivelurile anterioare rămâne incert

Realitățile viitoare ale dialogului moldo-american

Relațiile moldo-americe nu mai par la fel de transparente precum erau în timpul administrației Biden, când Republica Moldova beneficia de sprijin și asistență necondiționată din partea SUA. După cum se știe, încă din prima zi a mandatului său, președintele Trump a anulat 78 de ordine executive și memorandumuri emise de predecesorul său. Asistența financiară externă pentru dezvoltare a fost suspendată până la evaluarea eficienței acesteia și a compatibilității cu politica externă a lui Trump. În mesajul său de felicitare adresat celui de-al 47-lea președinte al SUA, Maia Sandu a subliniat: „Moldova apreciază relațiile sale solide cu SUA și speră la o colaborare strânsă pentru asigurarea securității, cooperării energetice și prosperității ambelor țări.” Cu siguranță, sprijinul acordat Republicii Moldova de către SUA va continua, însă rămâne incertă amploarea acestuia. Multe vor depinde de modul în care administrația Trump își va poziționa politica în conflictul din Ucraina și de relațiile sale cu Rusia.

Incertitudinea geoeconomică și riscurile potențiale pentru Republica Moldova

Pe lângă problemele de securitate, comunitatea internațională continuă să se confrunte cu provocările economice. Nu întâmplător un alt eveniment important – Forumul Economic Mondial (FEM) de la Davos, desfășurat între 20 și 24 ianuarie 2025 – a debutat cu întrebarea: „Cum poate fi relansată creșterea economică?”. Reprezentanți din peste 130 de țări au dezbătut tema incertitudinilor geoeconomice, a tensiunilor comerciale și a regândirii proceselor de creștere economică. Această situație ridică îngrijorări, dar în același timp subliniază inevitabilitatea

dezvoltării accelerate a inovațiilor – inteligența artificială, calculul cuantic și biotehnologiile – pentru creșterea productivității și a nivelului de trai. Potrivit raportului FEM despre riscurile globale pentru 2025, conflictele armate ocupă prima poziție, fiind urmate de fenomenele meteorologice extreme și confruntările geoeconomice. Tensiunile geopolitice continue amplifică incertitudinea, afectează investițiile, slăbesc potențialul productiv pe termen lung, încetinesc creșterea economică și reduc nivelul ocupării forței de muncă. Acest lucru înseamnă că riscurile economice vor prevala pentru țările UE, ceea ce va avea, inevitabil, un impact și asupra Republicii Moldova, situată în proximitatea imediată a zonei de război deschis dintre Rusia și Ucraina.

Mai mult decât atât, Republica Moldova a intrat în anul 2025 în condițiile unei situații excepționale în sectorul energetic, declarată la sfârșitul anului precedent, marcate de creșterea tarifelor la energie și de agravarea situației economice. Sprijinul oferit de România vecină, prin acordarea accesului prioritar la depozitele sale de gaze, constituie un ajutor semnificativ. Totuși, în prezent, capacitatea României de a exporta energie către Republica Moldova nu depășește 400 MW, insuficient pentru acoperirea completă a necesarului țării, în condițiile suspendării activității Centralei Electrice de la Cuciurgan.

Problemele legate de criza energetică, cauzată de consecințele războiului Rusiei în Ucraina, au fost discutate în cadrul vizitei președintelui Republicii Moldova, Maia Sandu, la Kiev, pe 25 ianuarie 2025. Securitatea, energia, infrastructura, comerțul și sprijinul reciproc pe calea aderării la UE reprezintă pilonii relațiilor bilaterale dintre Moldova și Ucraina în aceste condiții dificile. Previzunile economice ale analiștilor rămân, de asemenea,

pesimiste, prognozând nu doar o iarnă complicată, ci și o perioadă de recuperare dificilă pentru Republica Moldova.

Progresul în negocierile de aderare la UE, "prioritatea zero"

Criza energetică și dificultățile economice afectează, fără îndoială, ratingul autorităților din Republica Moldova, ceea ce va avea consecințe asupra alegerilor parlamentare care urmează. Aceste alegeri vor reprezenta principala provocare a anului curent și vor determina dacă va fi menținută continuitatea în implementarea reformelor pe calea europeană a Republicii Moldova. Având în vedere intervențiile externe masive în procesele electorale și democratice ale Republicii Moldova, menite să submineze parcursul european al țării, precum și atacurile hibride, amenințările, șantajul, propaganda și manipulările politice promovate de Rusia pentru destabilizarea societății, inclusiv prin finanțarea ilegală a unor forțe politice, Moldova se confruntă anul acesta cu o luptă dificilă.

Referendumul pentru integrarea în UE, în care au votat 50,38% dintre cetățeni, și alegerile prezidențiale câștigate de președintele pro-european Maia Sandu au asigurat Moldovei o direcție strategică spre UE. Cu toate acestea, instabilitatea în această privință continuă să fie o provocare majoră pe termen lung pentru parcursul european al țării.

Divizarea societății și diferențele sociale existente trebuie luate în considerare de către autorități. Moldova se află încă la răscruce între Rusia și Occident. Alegerile parlamentare care urmează, în care Partidul Acțiune și Solidaritate se va confrunța cu forțele pro-ruse, vor decide calea pe care o va urma Republica Moldova în următorii ani, precum și ritmul actual al reformelor europene. Intervenția Rusiei în procesele electorale reprezintă o provocare nu doar pentru autoritățile moldovenești, ci și pentru România, vecinul care sprijină consecvent parcursul european al Moldovei și oferă în mod constant asistență pentru rezolvarea și prevenirea crizelor.

Autoritățile actuale încearcă să obțină sprijinul partenerilor externi,

înțelegând importanța existenței unei voințe politice comune și a menținerii unei poziții pro-europene pentru continuarea reformelor. Acest lucru se reflectă și în declarațiile vicepremierului pentru integrare europeană, Cristina Gherasimov, la Bruxelles, în cadrul discuțiilor din 20-22 ianuarie curent privind legislația Republicii Moldova în domeniul concurenței, un aspect fundamental al pieței unice europene. Rezultatele reformelor sunt esențiale pentru progresul în negocierile de aderare la UE. Printre priorități se numără și accelerarea absorbției fondurilor europene din planul de investiții de 1,8 miliarde de euro propus de Uniunea Europeană.

Prin urmare, transformările care au loc vor aduce schimbări semnificative, cu impact atât asupra politicii globale, cât și asupra regiunilor. Este esențial ca Republica Moldova să reziste în aceste vremuri dificile, să își mențină reziliența și angajamentul față de parcursul european, realizând în același timp progrese în negocierile de aderare la UE prin implementarea cu succes a reformelor.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.